

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO LEGISLACYJNE

Warszawa, 18 stycznia 2021 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o przetwarzaniu danych dotyczących przelotu
pasażera**

(druk nr 616)

I. Cel i przedmiot ustawy

Z uzasadnienia do projektu ustawy wynika, że celem nowelizacji ustawy z dnia 9 maja 2018 r. o przetwarzaniu danych dotyczących przelotu pasażera jest „wprowadzenie uregulowań zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków finansowych dla przewoźników lotniczych wynikających z groźących im kar za naruszenie obowiązków związanych z przekazywaniem danych PNR przez stworzenie prawnych uwarunkowań umożliwiających rozłożenie w dłuższym czasie możliwości nakładania przedmiotowych kar oraz ograniczenie obowiązków administracyjnych”.

Projektodawcy wskazują w uzasadnieniu do projektu ustawy, że przedłożenie jest odpowiedzią na postulat Międzynarodowego Zrzeszenia Przewoźników IATA, które wystąpiło do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o pomoc dla linii lotniczych na wielu płaszczyznach, w tym przez **zawieszenie** nakładania kar pieniężnych wynikających z niedopełnienia ustawowych obowiązków przekazywania danych PNR.

Nowela umożliwi nakładanie administracyjnych kar pieniężnych, o których mowa w art. 64 oraz art. 66 nowelizowanej ustawy (kary pieniężne związane z naruszeniem obowiązków dotyczących przekazywania do Krajowej Jednostki do spraw Informacji o Pasażerach danych przewoźnika lotniczego oraz danych dotyczących przelotu pasażera), również komendantom oddziałów Straży Granicznej. Na gruncie obowiązujących przepisów kompetencja w tym zakresie przysługuje wyłącznie Komendantowi Głównemu Straży

Granicznej. Komendant oddziału Straży Granicznej będzie mógł nałożyć karę pieniężną wyłącznie w przypadku, gdy Komendant Główny Straży Granicznej przekaże mu zawiadomienie, o którym mowa w art. 18 ust. 4 nowelizowanej ustawy (zawiadomienie o niedopełnieniu przez przewoźników lotniczych obowiązku przekazywania danych PNR) – dodawany art. 67 ust. 2. Nowela nie zmienia ogólnej zasady, zgodnie z którą właściwym do nakładania kar pieniężnych jest Komendant Główny Straży Granicznej. Komendanci oddziałów Straży Granicznej będą jedynie – w sytuacji nadzwyczajnej (np. w sytuacji wystąpienia w krótkim okresie czasu znacznej liczby naruszeń) – „wpierać” Komendanta Głównego.

Od decyzji komendanta oddziału Straży Granicznej w sprawie kary pieniężnej będzie przysługiwał wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ten sam organ (dodawany art. 67 ust. 3).

Dodawanymi art. 67 ust 4 i 5 ustawodawca umożliwi objęcie jednym postępowaniem administracyjnym w sprawie nałożenia kary pieniężnej więcej niż jednego naruszenia określonego w art. 64 albo art. 66 nowelizowanej ustawy i wydanie w tej sprawie jednej decyzji. W przypadku objęcia jednym postępowaniem administracyjnym więcej niż jednego naruszenia określonego w art. 64 albo art. 66 nowelizowanej ustawy wysokość kary będzie sumą wysokości kar pieniężnych z tytułu wszystkich stwierdzonych naruszeń. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że prowadzenie „postępowania administracyjnego obejmującego wiele naruszeń ograniczy koszty zarówno strony postępowania, jak i organu prowadzącego postępowanie, bez wpływu na poziom rzetelności obowiązujących procedur”. Podkreślono również, że „koncentracja materiału dowodowego w jednym postępowaniu oraz brak konieczności ich powielania w zbieżnych postępowaniach będzie stanowiło realizację zasady szybkości i prostoty postępowania określonej w art. 12 KPA”.

Ponadto ustawodawca zdecydował o uchyleniu art. 70 nowelizowanej ustawy. W myśl uchylanego przepisu kara pieniężna nie może zostać nałożona, jeżeli upłynęły 3 lata od dnia naruszenia, o którym mowa w art. 64 lub art. 66. W następstwie zmiany okres przedawnienia nałożenia kary pieniężnej będzie ustalany w oparciu o art. 189g § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego. Skutkiem noweli będzie wydłużenie o 2 lata okresu przedawnienia. W ocenie projektodawcy wydłużenie okresu przedawnienia „oprócz tego, że zabezpieczy prawidłowy tok postępowań, w szczególności w przypadku

spraw szczególnie skomplikowanych, to także rozłoży w czasie obciążenia finansowe wynikające z nakładania administracyjnych kar pieniężnych na przewoźników lotniczych, którzy dopuścili się znacznej liczby naruszeń”.

Zgodnie z art. 2 opinowanej ustawy art. 189g § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego będzie stosowany również do kar pieniężnych nakładanych za naruszenie, o którym mowa w art. 64 oraz art. 66 nowelizowanej ustawy, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie noweli, chyba że termin przedawnienia już upłynął.

Ustawa wejdzie w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę na 46. posiedzeniu w dniu 13 stycznia 2022 r. Projekt ustawy był przedłożeniem rządowym (druk sejmowy nr 1891). Marszałek Sejmu skierowała projekt ustawy do Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych. Komisja po przeprowadzeniu pierwszego czytania i rozpatrzeniu przedłożenia na posiedzeniu w dniu 11 stycznia 2022 r. rekomendowała jego przyjęcie w brzmieniu zawartym w sprawozdaniu (druk sejmowy nr 1899).

Drugie czytanie projektu ustawy odbyło się w dniu 12 stycznia 2022 r. Podczas debaty zgłoszono 5 poprawek, które ostatecznie nie znalazły poparcia większości sejmowej.

Projekt w brzmieniu zaproponowanym przez Komisję Administracji i Spraw Wewnętrznych poparło 223 posłów, przeciw było 213 posłów, zaś 6 wstrzymało się od głosu.

W trakcie prac nad projektem w Sejmie nie dokonano w odniesieniu do niego zmian istotnych z merytorycznego punktu widzenia.

W dniu 23 grudnia 2021 r. do Sejmu wpłynęło stanowisko Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców do projektu ustawy. Rzecznik w swoim stanowisku stwierdza, że zawarte w projekcie ustawy „propozycje zmian mogą nie spełnić założeń regulacji i doprowadzić do pogłębienia negatywnej sytuacji finansowej branży przewoźników lotniczych”. W innym miejscu stanowiska można przeczytać, że proponowane zmiany „w znacznej mierze odbiegają od (...) założeń, przez co mogą wywrzeć negatywny wpływ na branżę przedsiębiorców zajmujących się przewozami lotniczymi.”.

W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano, że „(b)iorąc pod uwagę pilną potrzebę nowelizacji oraz fakt, że projekt realizuje postulat IATA, odstąpiono od kierowania go do szerszych konsultacji publicznych do przewoźników lotniczych”.

III. Uwagi ogólne

- 1) art. 1 i art. 2 – dokonywane zmiany zapewne będą miały wpływ na zwiększenie efektywności przepisów o karach pieniężnych przewidzianych w nowelizowanej ustawie. Wydłużenie okresu przedawnienia, kumulowanie postępowań i rozszerzenie katalogu organów, które będą mogły nakładać kary pieniężne spowoduje, że przewoźnicy lotniczy będą skuteczniej karani. Mając na uwadze deklarowany w uzasadnieniu projektu ustawy podstawowy cel regulacji (cel – wprowadzenie uregulowań zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków finansowych dla przewoźników lotniczych wynikających z grożących im kar za naruszenie obowiązków związanych z przekazywaniem danych PNR), można mieć wątpliwości, czy opiniowana ustawa rzeczywiście ten cel zrealizuje.

Nie kwestionując prawa ustawodawcy do dokonywania zmian w obrębie systemu prawnego (o ile ingerencja stanowi uzasadnione naruszenie stabilności porządku prawnego) oraz rozwiązań przyjętych w opiniowanej ustawie – jako takich, należy pamiętać o tym, że dokonywane korekty nie mogą abstrahować od przyjętych na ich potrzeby założeń. Uchwalone rozwiązania wiążą się z polityką sankcyjną państwa, a nie ograniczaniem negatywnych skutków finansowych grożących przewoźnikom lotniczym kar pieniężnych. Trudno bowiem uznać za rozwiązania polepszające sytuację finansową przewoźników lotniczych: rozszerzenie katalogu organów mogących nałożyć karę pieniężną oraz wydłużenie okresu przedawnienia (również w odniesieniu do nieprzedawnionych naruszeń, które miały miejsce przed dniem wejścia w życie noweli). Rozwiązania te będą skutkować raczej nieuchronnością kary pieniężnej, a w przypadku jej nałożenia *de facto* pogorszeniem sytuacji finansowej przewoźnika. Pośrednio korzystne skutki noweli dla przewoźników będą się zapewne wiązały z umożliwieniem przez ustawodawcę kumulowania postępowań.

W przypadku, gdy już na etapie dochodzenia ustawy do skutku „narzędzia” realizacji celu ustawy wydają się być nieadekwatne w przyszłości będzie trudno dokonać racjonalnej ewaluacji wprowadzonych rozwiązań, a więc oceny, czy i w jakim zakresie przyjęte rozwiązania doprowadziły/prowadzą do realizacji celu założonego

przez prawodawcę. Pojawi się bowiem pytanie, co było rzeczywistym celem ustawy – usprawnienie i zwiększenie efektywności postępowań, czy ograniczenie negatywnych skutków finansowych po stronie przewoźników lotniczych. Warto przy tym zwrócić uwagę na pkt 12 Oceny skutków regulacji załączonej do uzasadnienia projektu ustawy. W ramach ewaluacji analizie ma być poddana nie sytuacja finansowa przewoźników lotniczych a liczba nałożonych i uiszczonych kar pieniężnych (12. *W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?* – „Ewaluacja efektów projektu zostanie zapewniona przez bieżącą analizę liczby nałożonych i uiszczonych administracyjnych kar pieniężnych.”).

W związku z tym, że – jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy – projektodawca zrezygnował z szerokich konsultacji publicznych, trudno jest stwierdzić, jakie stanowisko w odniesieniu do przyjętych rozwiązań mają zainteresowani (przewoźnicy lotniczy). Nie jest jasne w szczególności, czy przewidują oni poprawę swojej sytuacji finansowej i czy w ich ocenie przyjęte rozwiązania ograniczą negatywne skutki finansowe wynikające z grożących im kar. Trzeba przy tym pamiętać, że konsultacje publiczne są narzędziem tworzenia dobrego prawa, tj. prawa, które jest spójne, funkcjonalne (realizuje cel), skuteczne (jest dobrym narzędziem realizacji celu) i akceptowane przez partnera społecznego (adresatów). Jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy, Międzynarodowe Zrzeszenie Przewoźników IATA wystąpiło do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o pomoc dla linii lotniczych m.in. przez **zawieszenie** nakładania kar pieniężnych wynikających z niedopełnienia ustawowych obowiązków przekazywania danych PNR.

Tytułem uzupełnienia należy wskazać, że istotny z punktu widzenia skutków finansowych kar pieniężnych jest art. 72 ustawy z dnia 9 maja 2018 r. o przetwarzaniu danych dotyczących przelotu pasażera nienowelizowany przez opiniowaną ustawę. Wskazany przepis wyłącza w odniesieniu do kar pieniężnych, o których mowa w art. 64 oraz art. 66 nowelizowanej ustawy stosowanie przepisów art. 189f i art. 189k ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego. Pierwszy z wymienionych przepisów określa zasady, na jakich można odstąpić od wymierzania kary pieniężnej, drugi zaś zasady udzielania ulg w wykonaniu kary pieniężnej (odroczenie terminu wykonania kary pieniężnej lub rozłożenie jej na raty, odroczenie terminu wykonania zaległej administracyjnej kary pieniężnej lub rozłożenie jej na raty,

umorzenie administracyjnej kary pieniężnej w całości lub części, umorzenie odsetek za zwłokę w całości lub części).

Reasumując, Biuro Legislacyjne podziela wątpliwości Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców wskazane w jego stanowisku do projektu ustawy, dotyczące nieadekwatności deklarowanego celu ustawy i rozwiązań, które mają realizować ten cel.

- 2) art. 3 – zgodnie z tym przepisem ustawa wejdzie w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, a więc *de facto* bez okresu *vacatio legis*. Trzeba pamiętać, że z art. 2 Konstytucji wynika między innymi nakaz odpowiedniej *vacatio legis*, tj. nakaz zagwarantowania adresatom odpowiednio długiego okresu dostosowawczego. Ustawodawca powinien wybrać taki moment wejścia w życie przepisów, aby nie zaskakiwać adresatów norm wyrażonych w danym akcie nieoczekiwanym rozstrzygnięciem i stworzyć im możliwość zapoznania się z treścią stanowionych norm oraz – na podstawie tej wiedzy – dostosowania swoich zachowań do nowego prawa. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego *vacatio legis* musi mieć długość odpowiednią do treści i charakteru aktu (np. orzeczenie TK P 1/95). Racjonalny i odpowiedzialny ustawodawca powinien zachowywać się lojalnie wobec adresatów, zaś „odpowiedniość” *vacatio legis* rozpatrywać trzeba w związku z koniecznością umożliwienia adresatom odpowiedniej reakcji na nowe przepisy. Co więcej, odpowiednią *vacatio legis* należy odnosić nie do ochrony adresata normy prawnej przed pogorszeniem jego sytuacji, lecz do jego możliwości zapoznania się z nowym prawem i możliwości adaptacyjnych, a te bywają zróżnicowane.

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych rezygnacja z *vacatio legis* jest dopuszczalna jedynie wówczas, gdy **ważny interes państwa** wymaga natychmiastowego wejścia w życie aktu normatywnego i zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie. Można mieć wątpliwość, czy opiniowana ustawa spełnia te warunki.

W uzasadnieniu do projektu ustawy wskazano wprawdzie, że nowela nie wprowadza zmian, które „wymagałyby dostosowania istniejących rozwiązań technicznych w zakresie przekazywania danych PNR” oraz takich, które „w jakikolwiek sposób mogłyby rzutować na konieczność modyfikacji dotychczasowego sposobu postępowania przez przewoźników lotniczych” i w związku z tym jest zasadne, aby weszła ona w życie jak

najszybciej, niemniej z uzasadnienia nie wynikają argumenty pozwalające stwierdzić, że wejście w życie ustawy z zachowaniem odpowiedniego okresu dostosowawczego stałoby na przeszkodzie realizacji (ochrony/zabezpieczenia) ważnego interesu państwa, rozumianego jako wartość uzasadniająca odstępianie od jednej z konstytucyjnych formalnych zasad tworzenia, tj. zasady odpowiedniej *vacatio legis*. Nie przedstawiono również argumentów przemawiających za tym, że cel ustawy nie zostałby zrealizowany albo jego realizacja byłaby utrudniona, jeżeli ustawa weszłaby w życie z zachowaniem odpowiedniej *vacatio legis*.

Jakub Zabielski

Główny legislator